

עיתון התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 300

נשא תשע"ג

עוד יש להקדים, מה שידוע שהתשובה נקראת "זאת", כי צום, קול, ממון, שהם שלושת הדברים הנדרשים לתשובה, הם בגימטריא ארבע מאות ושמונה (שלש כפול מאה שלשים ושש), כמנין "זאת".

דבר זה רמוז במקרא קדש שלפנינו: "וזאת" עשו להם, על האדם לעשות תשובה הנקראת "זאת", ואז - "וחיו ולא ימתו", על ידי זה יהיו צדיקים הנקראים חיים אפילו אחרי מיתתם. בזה גם מוסבר כפל הלשון "וחיו ולא ימתו".

"נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבתם למשפחתם" (ד, כב)

רמז נאה מביא רבי מאיר מפרימישלאן זצ"ל מן הפסוק שלפנינו בענין הדרך לבחור רב ומנהיג: כאשר צריך הצבור למנות על עצמו רב, נוטים רבים לבחור אדם ממשפחה מיוחסת ואינם בודקים את המיועד עצמו ואת ידיעותיו בתורה.

בכגון דא אומרת הגמרא (מנחות נג ע"א): "בר אבהן ולא בר אורין אישא תכליה", ואין ספק כי אותם אלו הבוחרים מנהיג בשל היחוס בלבד - טועים.

זהו שאומר הכתוב: "נשא את ראש" – כאשר הולכים לחפש מנהיג לקהילה, אם הוא רק "בני" – רק מיוחס ואין בו מאומה משל עצמו, או אז "גרשון" – גרש אותו מהר מלפניך.

אבל אם הוא תלמיד חכם בפני עצמו, ו"גם הם לבית אבותם למשפחותם" – הוא שיד ומתאים ליחוס שלו - מהווה היחוס תוספת מעלה ושבח שיש להתכבד בו.

"והתודו את חטאתם אשר עשו" (ה, ז)

אמרו חז"ל (ברכות יז ע"א): "תכלית חכמה - תשובה ומעשים טובים".

מבינים אנו בדעתנו, כי תכלית החכמה היא המעשים הטובים שעושה האדם. אבל מהיכתי תיתי שתכלית החכמה היא התשובה, הרי התשובה אינה תכלית בפני עצמה אלא היא באה כתקון לחטאי האדם, והלא מוטב שלא יחטא האדם ולא יזדקק לתשובה כלל!

מובא על רבי סעדיה גאון שהתארח פעם אצל יהודי שלא הכירו, ולא ידע כי הוא זוכה לארח בביתו את גאון הדור. כבד המארח את אורחו כמנהג ישראל, אך כיון שלא הכירו, לא יצא מכליו בעבורו. למחרת, כשנדע לו מיהו אורחו, נפל למרגלותיו והתחנן על נפשו. תמה רבי

"ופקדת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וקטרת הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה פקדת כל המשכן וכל אשר בו בקדש ובכליו" (ד, טז)

ברש"י: ופקדת אלעזר - שהוא ממנה עליהם לשאת אותם. שמן המאור וקטרת הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה - עליו מטל לצוות ולזרז ולהקריב בעת חניתו. פקדת כל המשכן - ועוד היה ממנה על משא בני קהת, לצוות איש איש על עבודתו ועל משאו".

איזה תפקיד רם ומכבד יותר - סבל או מנהל? הכל יודעים שמנהל מכבד יותר וגם מרויח יותר. אולם בתורה יש דרוג שונה לתפקידים מכבדים.

הנה, הכתוב מונה את תפקידיו של אלעזר בן אהרן הכהן, והראשון שבהם הוא: "ופקדת אלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור" וגו', ומסביר רש"י שהוא היה ממנה לשאת אותם, ובתלמוד ירושלמי (שבת פרק י" הלכה ג') מובא שאלעזר בעצמו היה נושא את המשא הזה. אם כן, מדוע מספרת לנו התורה קודם כל על התפקיד הזה, שהוא, לדעתנו, פחות מכובד, ורק אחר כך על תפקידיו הנהוליים, וכפי שמסביר רש"י: "עליו מטל לצוות ולזרז וכו', היה ממנה על משא בני קהת, לצוות איש איש על עבודתו ומשאו".

אלא, אומר המשגיח, רבי יצחק גולדווסר שליט"א בספרו "יצפן לישרים תושיה", מכאן אנו למדים שבעיני התורה, בדברים שבקדושה, סדר החשיבות אינו כפי שאנו מרגלים בחיי החולין שלנו. לא המנהל חשוב, אלא מי שעושה את המעשים בגופו, וככל שטורח יותר, הוא נחשב יותר.

וכמו כן מצינו בעגלות שתרמו הנשיאים לנושאי המשכן (ז, א-ט). שש עגלות היו, ארבעה מהן נתנו לבני מררי שנשאו את המשאות הכבדים, ושתיים מהן נתנו לבני גרשון שנשאו את המשאות הקלים יותר. ומה נתן לבני קהת? כלום! מדוע? התורה בעצמה מסבירה לנו: "ולבני קהת לא נתן, כי עבדת הקדש עליהם, בכתף ישאו". כי כך יש לנהג בדברים שבקדושה, ביותר עמל, ביותר מאמץ - "בכתף ישאו".

"וזאת עשו להם וחיו ולא ימתו" (ד, יט)

הרב בנימין הכהן זצ"ל בספרו "בני בנימין" פרש פסוק זה על פי מה שאמרו חז"ל (קהלת רבה ט, ה), שצדיקים אפילו במיתתם קרויים חיים, ולהפך, הרשעים אפילו בחייהם קרויים מתים.

בנו של הגביר החל לסטות מדרך הישר והסב לאביו עגמת נפש מרבה. שוב ושוב העיר לו האב, אך הבן אטם את אזניו משמוע והמשיך לעשות הישר בעיניו.

באחד הימים פקעה סבלנותו של הגביר, והוא קרא לבנו והזהיר אותו כי אם ישמע שוב על תעלול שעשה, הוא מתכוון להרחיק אותו מן הבית.

אך גם אזהרה זו לא הועילה ולאחר ששוב שמע האב כי בנו סרח, הוא גרש אותו מביתו.

כמה חדשים שהה הבן מחוץ לבית הוריו ובינתים בלו בגדיו וקרעים גדולים התהוו בהם. כשפגש בו אחד ממכרי האב הוא התפלא על מראהו, וכמעט שלא הכיר את פניו.

"מה קרה?", שאל אותו.

"אין לי כסף. אבא לא נותן לי מאומה", השיב הבן הסורר.

מהר המכר לאבי הבן ואמר לו: "לא יתכן להזניח כך את הבן, שלח לו מעט כסף כדי לקנות מעט אכל ובגדים".

"לו ידעת כמה רוצה אני לתת לו...", נאנח האב, "אך הבעיה היא אצלו... אם הוא יתנהג כראוי הוא יקבל הכל... לך ואמר לו את זה".

זהו אף התרוץ לקושיה שהצבנו לעיל – הקב"ה רוצה לברך את עמו, אבל ברכת שמים והשפע הניתן בעקבותיה תלויים הם במעשי האדם, לפיכך "אמור להם" אודות ברכת "יברכך" המצפה להם, שכן הברכה תלויה בהם – ולא בי.

"ישא ה' פניו אליך" (ו, כו)

בגמרא (ברכות כ ע"ב) מובא: "אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה: 'רבונו של עולם, כתוב בתורתך: 'אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד', והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב: 'ישא ה' פניו אליך'!"

ועל זה ענה להם הקב"ה: "וכי לא אשא פנים לישראל, שכתבתי להם בתורה 'ואכלת ושבעת וברכת' וגו', והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה!"

כשנדייק בלשון הגמרא - אומר רבי חיים מוולוז'ין זצ"ל (הובא ב"קהלת יצחק") - נגלה דבר נפלא: חז"ל הקדושים דקדקו רק על עצמם "עד כזית ועד כביצה", היינו לענין שעור האכילה המינימלי המתחייב בברכה, ואולם לענין הנוגע בזולת - נתינה לעניים - כאן קבעו לנו חכמינו ז"ל שעור גבוה הרבה יותר: "אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מכר בפונדיון" (פאה ח, ז).

סעדיה גאון לפשר הדבר. אמר לו המארח: "הלא לפי רום ערככם נחשב לי שבזיתי אתכם ולא נהגתי עמכם כראוי לכם; כל מה שעשיתי עבורכם הרי זה כאין וכאפס לעומת מה שהייתי מחויב לפי כבודכם ומעלתכם".

אמר רבי סעדיה גאון: צא ולמד מאותו יהודי מוסר השכל על דרכי עבודת ה'. גם אם האדם עובד את בוראו ככל יכלתו, בכל זאת מדי יום עליו לעשות תשובה על יום האתמול, שהרי היום הוא החכים יותר לעמת האתמול, ואם כן, היום נודע לו שהכבוד שכבד אתמול את הקב"ה לא היה כראוי. נמצא אפוא שגם אם אתמול עשה תשובה על חטאי האתמול, הרי היום התברר שהכבוד שכבד את ה' אתמול – לא היה כראוי, ונמצא שגם התשובה שעשה אתמול לא היתה ראויה ושלמה.

לפי זה מפרש בעל "נעם המצוות" את מאמר חז"ל הני"ל, שתכלית החכמה היא התשובה, שכן עיקר תכלית חכמת התורה הקדושה היא, שעל ידה יעלה האדם בקדש ויתרומם ויתעלה מעלה מעלה, ויכיר בכל יום ויום יותר ויותר את גדלת השי"ת ורוממותו, וממילא יצטרך לעשות תשובה ולהתודות על מה שחסר ביום האתמול בעבודת ה' כפי הנכון והראוי.

"דבר אל אהרן ואל בניו לאמור כה תברכו את בני ישראל אמור להם" (ו, כג)

מה פרוש הכתוב "אמור להם"? וכי צריכים ישראל לשמוע ולהסכים שהקב"ה יברך אותם? לכאורה נראה כי הכהנים היו צריכים לפנות אל הקב"ה ולבקש ממנו שיברך את עמו, ולא לפנות לעם ישראל! משל למה הדבר דומה?

לאותו רב שדרש בשבת הגדול בענין "קמחא דפסחא" ודבר על הצורך הגדול שבצדקה זו, לאחר מכן שב לביתו עייף.

שאלה אותו הרבנית: "נו, הצלחת בדרשתך? האם התקבלו דבריך?"

"חצי הצלחה כבר יש" – השיב לה – "כל העניים מסכימים לקבל..."

כיוצא בכך גם כאן, וכי מה התועלת בכך שעם ישראל מסכימים לקבל את ברכת הקב"ה?!

נוכל לישב זאת באמצעות מעשה שספר רבי משה יחזקאל צלאח זצ"ל מבגדד, כפי שהוא מובא בספר "אבותינו ספרו לנו":

